

Ignacy Dec

"Zarys etyki ogólnej", Tadeusz Ślipko, Kraków 2002 : [recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 11/1, 229-230

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dobrym pomysłem autora było dołączenie do rozprawy dwóch aneksów: *Tablicy leksykalnej* i *Tablicy chronologii życia Kierkegaarda*. Cennym elementem książki jest zamieszczenie streszczenia i spisu treści w języku angielskim i niemieckim.

Sygnalizowana książka Jacka Prokopskiego jest wynikiem bardzo żmudnej lektury bądź co bądź trudnych tekstów duńskiego myśliciela, dotyczących chrześcijaństwa i wiary chrześcijańskiej. W tym względzie może być inspirująca dla teologii. Książka posiada bardzo dobrą podstawę źródłową. Autor znalazł racjonalny klucz do zaprezentowania bardzo rozwlekłej i trudnej do zwarteo przedstawienia koncepcji wiary, opierając się na rozsianych tekstach Kierkegaarda w różnych jego pracach zwartych i artykułach. Na uwagę zasługuje także to, że autor na łamach książki daje się poznać nie tylko jako bierny relator, ale ujawnia się także jako dobry interpretator, analityk, a nawet polemista. W wielu przypadkach dał wyraz swojemu sprzeciwowi wobec ujęć badanego myśliciela, a także jego komentatorów.

Na polskiej scenie filozoficzno-teologicznej jest to pierwsza – wydaje się – dość udana próba przedstawienia dialektyki wiary duńskiego myśliciela. Książka jest w Polsce ważnym i cennym przyczynkiem do badań nad myślą Sorena Kierkegaarda. Szkoda tylko, że nigdzie autor nie zaznaczył, iż książka jest bardzo zbliżoną wersją rozprawy doktorskiej, napisanej na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu.

ks. Ignacy Dec

Tadeusz Ślipko SJ, *Zarys etyki ogólnej*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002, ss. 460

Są dzieła w poszczególnych dziedzinach nauki, które się szybko nie starzeją. Przetrzymują różne mody czasowe i są ciągle na nowo brane do rąk przez wykładowców i studentów. Do takich dzieł należą przede wszystkim dobre podręczniki. Przykładem tego rodzaju podręcznika, który okazuje się być ciągle aktualnym, jest książka ks. Tadeusza Ślipki *Zarys etyki ogólnej*. Jest to już trzecie z kolei, ale poszerzone i udoskonalone wydanie tego znanego od prawie trzydziestu lat i cenionego podręcznika. Jego trzecia edycja, po wy-czerpaniu dwóch poprzednich, świadczy o tym, że jest zapotrzebowanie w naszym kraju na takie właśnie ujęcie podstawowych zagadnień wchodzących w zakres etyki ogólnej.

Zasadniczy układ materiału w niniejszym wydaniu jest bardzo podobny do układu z poprzednich wydań. Na początku znajdujemy dwa krótkie rozdziały poświęcone rozumieniu etyki chrześcijańskiej i jej relacji do współczesnych kierunków filozoficzno-etycznych.

Pierwsza jednostka tematyczna to *Elementy metaetyki*. Jest tu poddana analizie definicja etyki, omówiony jest jej przedmiot materialny i formalny, a także metoda. W końcowej partii ukazany jest stosunek etyki do metafizyki i do innych nauk oraz dokonany jest podział tej dyscypliny.

Druga, główna część podręcznika nosi tytuł *Ogólnofilozoficzne podstawy etyki*. Omówione są tu tezy z zakresu teorii poznania i antropologii filozoficznej, które leżą u podstaw etyki.

Kolejna jednostka tematyczna to *Nauka o aktach ludzkich*. Mówi się tu o pojęciu aktu ludzkiego, przedstawia się podział aktów wolnych oraz omawia się przeszkody ograniczające dobrowolność aktów ludzkich: przeszkody aktualne i habitualne.

Następna jednostka tematyczna nosi tytuł: *Eudajmonologia, czyli nauka o celu i szczęściu człowieka*. Jest tu omówione najpierw dobro jako cel. Następnie przedstawiony jest problem celu ostatecznego i immanentnego celu życia ludzkiego.

Aksjologia etyczna, czyli nauka o moralnej specyfikacji aktu ludzkiego i o wartościach moralnych – to tytuł kolejnej obszernej części. Znajdujemy tu szczegółowe rozważania o moralnej specyfikacji aktu ludzkiego i o wartościach moralnych.

Następna obszerna część prezentowanego podręcznika poświęcona jest prawu i nosi tytuł: *Deontologia etyczna, czyli nauka o obiektywnym prawie moralnym oraz o powinności i uprawnieniu moralnym*. Problematyka obiektywnego prawa moralnego jest tu rozłożona na trzy podczęści: nauka o prawie naturalnym, o prawie pozytywnym oraz o podmiotowym prawie moralnym.

Kolejna partia podręcznika zajmuje się sumieniem – *Synejdezjologia, czyli nauka o sumieniu*. Omawia się tu sumienie jako subiektywną normę moralną oraz przedstawia się metody urabiania sumienia pewnego.

Ostatnie dwie jednostki poświęcone są: teorii cnót (*Aretologia, czyli nauka o cnotach moralnych*) oraz odpowiedzialności moralnej (*Nauka o odpowiedzialności moralnej*).

Powyższa sygnalizacja problemowej zawartości podręcznika pozwala zauważyć, że zawiera on klasyczne zagadnienia dla etyki ogólnej. Zachowana jest tradycyjna terminologia, właściwa dla klasycznego, głównie tomistycznego nurtu filozofii. W stosunku do innych znanych podręczników z dziedziny etyki ogólnej prezentacja ks. prof. Ślipki jest bardzo obszerna, momentami trochę nawet rozwlekła. Autor jest świadomy tego, dlatego wyjaśnia to w słowie *Od autora*. Otóż, przypomina czytelnikowi, że podręcznik ten powstał w specyficznych warunkach komunistycznego reżimu, kiedy możliwości publikowania dla autorów o chrześcijańskiej orientacji światopoglądowej były mocno ograniczone. Z tego też względu podręcznik zawiera rozbudowany wykład etyki chrześcijańskiej opartej na bazie augustyńsko-tomistycznych przesłanek. Zdaniem autora w praktyce dydaktycznej winno się z niego wybrać podstawową substancję materiału, która obejmuje następujące kwestie: ustalenie faktu etycznego, konkluzja opisu tego faktu, zazwyczaj w formie wykrytej antynomii, zasadnicze stanowiska filozoficzno-etyczne, uściślenie podstawowych pojęć i uzasadnienie tezy. Natomiast poszczególne etapy opisów faktu etycznego, przegląd historyczny i analizę faktu etycznego, zdaniem autora, potraktować można jako elementy wyjaśniające, ewentualnie uwzględnione w wykładzie, ale nie wchodzące w zakres obowiązujących wiadomości (s. 5-6).

Konkludując, należy wyrazić wdzięczność autorowi za trud przejrzenia, skorygowania i uzupełnienia zawartości tego cennego podręcznika. Z pewnością wielu wykładowców i studentów będzie sięgać do tej kopalni podstawowej wiedzy etycznej.

ks. Ignacy Dec